

بررسی تأثیر سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری مشارکت‌کنندگان در بازار سرمایه

حامد آراد^۱، رسول ناصر حجتی رودسری^۲

^۱ هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

^۲ کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان

چکیده

مسئله سواد مالی بر روی انتخاب‌های سرمایه‌گذاران و ریسک درک شده آن‌ها تأثیر دارد. در این پژوهش اثر سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری مشارکت‌کنندگان در بازار سرمایه را مورد بررسی قرار داده‌ایم. نمونه آماری تحقیق شامل ۳۸۴ نفر از فعالان در بازار سرمایه و یا افرادی که قصد ورود به این بازار را دارند در استان گیلان می‌باشد. جمع‌آوری داده‌ها نیز از طریق پرسشنامه صورت گرفته است و برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه افراد دانش و سواد مالی بالاتری داشته باشند می‌توانند در حوزه سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) تصمیمات و انتخاب‌های مطمئن‌تر و بهتری داشته باشند و همچنین ثابت شد که بین سواد مالی و گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) نیز ارتباط معناداری وجود دارد، در حقیقت پژوهش حاضر نشان می‌دهد که با ارتقا یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته‌شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد، یا به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، ۰/۱۳۲ واحد انحراف انتخاب‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارد و همچنین نشان می‌دهد که با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، ۰/۱۳۷ واحد انحراف گزینه‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

کلمات کلیدی: سواد مالی، سرمایه‌گذاری، مشارکت‌کنندگان، بازار سرمایه

مقدمه

همواره هنگامی که مباحثی درباره رفاه در جوامع مطرح می‌شود نخستین موردی که جلب توجه می‌کند سطح اقتصادی و میزان پیشرفت و توسعه در آن جامعه است. پیشرفت و توسعه در اقتصاد یک امر مهم و حیاتی برای جوامع گوناگون محسوب می‌شود که نقش سرمایه‌گذاری در این زمینه بسیار پررنگ است. در واقع سرمایه‌گذاری را می‌توان یک اهرم قوی برای رسیدن به توسعه دانست، مطمئناً مشارکت افراد و انتخاب‌هایی که در زمینه سرمایه‌گذاری انجام می‌دهند بسیار می‌تواند تاثیرگذار باشد. آن‌ها با انتخاب‌های صحیح در سرمایه‌گذاری هم به اقتصاد کشور کمک کرده و هم به اقتصاد زندگی خود کمک می‌کنند، به این طریق که پس‌اندازهای کوچک و سرگردان خود را به سمت فعالیت‌های مولد و تولیدی وارد کرده و چرخ تولید و اقتصاد به حرکت در می‌آید، با این حال برخی از این محصولات پیچیده مالی، برای درک سرمایه‌گذاران به‌ویژه برای سرمایه‌گذاران مالی تازه‌کار، مشکل هستند (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸)، البته تجربه نیز نشان می‌دهد افرادی که با حدس و گمان سرمایه‌گذاری می‌کنند منفعت بسیار کمی می‌برند (یوسفی، ۱۳۹۰).

در ایران سازمان بورس و اوراق بهادار تهران برای گسترش سواد مالی سرمایه‌گذاران از خدمات "شرکت اطلاع‌رسانی خدمات بورس" استفاده می‌کنند. این شرکت از طریق نمایشنامه‌های رادیویی، کتاب‌های خودآموز و غیره به آموزش سواد مالی سرمایه‌گذاران و علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری می‌پردازد (شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس، ۱۳۹۰). اهمیت بهبود سواد مالی به‌خاطر عواملی چون توسعه محصولات جدید مالی، پیچیدگی ابزارها و بازارهای مالی، تغییرات سیاسی و عوامل اقتصادی افزایش یافته است، این روند با توجه به فراوانی گزینه‌های سرمایه‌گذاری و گسترش بازاریابی، تنها زمانی موثر است که بتوان با استفاده از اطلاعات و سواد مالی اقدام به انتخاب از بین آن‌ها نمود (التمیمی و بن‌کلی، ۲۰۰۹) اهداف این مقاله با توجه به بیان مسئله ارائه درک کاملی از مورد زیر می‌باشد: تبیین اثر سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه، تبیین اثر سواد مالی بر گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه است.

مبانی نظری:

دارایی‌ها^۱

طبق تعریفی که در کتاب مبانی نظری حسابداری از دارایی شده، دارایی را یک مفهومی مالی دانسته است، به این معنی که اموال و حقوقی که منافع آتی قابل تبدیل به پول دارند و بر اثر معاملات، عملیات و یا رویدادهایی مشخص به تسلط مالکانه یک واحد تجاری در آمده‌اند، دارایی آن واحد محسوب می‌شوند. دارایی یکی از عناصر حسابداری نشان‌دهنده وضعیت مالی واحد انتفاعی است (سازمان حسابرسی، ۱۳۸۷).

از منظری دیگر نیز مطابق تعریف علمی دارایی هر چیزی است که ارزش مبادله‌ای داشته و افراد حاضر به پرداخت وجه یا پول در قبال آن باشد. بنابراین دارایی در یک تقسیم‌بندی کلی به دو قسمت دارایی‌های واقعی که شامل چیزی است که خود ذاتاً دارای ارزش باشد، مانند زمین، ساختمان، سکه، طلا، ماشین‌آلات و غیره و دارایی‌های مالی که عبارت است از یک حق قانونی در خصوص ادعای صاحب دارایی در خصوص منافع آتی دارایی مانند اوراق بهادار تقسیم می‌شود. همانگونه که مشخص است دارایی مالی ذاتاً دارای ارزش نبوده و به واسطه منافع حاصل از دارایی‌های واقعی که دارایی مالی به پشتوانه آن صادر گردیده است دارای ارزش می‌گردد (ابزری و همکاران، ۱۳۸۴؛ پارسانیان، ۱۳۸۷).

ریسک و بازدهی، دو عنصر مهم سرمایه‌گذاری افراد در دارایی‌ها تلقی می‌شود (علی‌زاده و طهوری‌متین، ۱۳۹۰)، از جمله دارایی‌های پرریسک مالی سهام‌ها، صندوق‌ها، ارز، طلا و غیره می‌باشند (هوانگ و همکاران، ۲۰۲۱). هر سرمایه‌گذار در پی کسب بیشترین بازدهی و از سوی دیگر کمترین ریسک می‌باشد، بدیهی است فردی که بازدهی بیشتر را طلب می‌کند باید ریسک بالاتری

¹ - Assets

را نیز متقبل شود (علی‌زاده و طهوری‌متین، ۱۳۹۰). وجود بی‌ثباتی در قیمت دارایی، باعث افزایش اطلاعات نامتقارن و همچنین بحران مالی می‌شود (میشکن^۲، ۲۰۰۱). از این‌رو لازم است عواملان بازار از ریشه‌های بی‌ثباتی قیمت آگاهی یابند و خطرهای حاصل از آن را مدیریت کنند (گلاین^۳ و همکاران، ۲۰۱۳) زیرا بیشتر سرمایه‌گذاران مایل‌اند از بازدهی سرمایه‌گذاری بالا و کم‌نوسانی برخوردار باشند (علی‌زاده، طهوری‌متین، ۱۳۹۰).

دارایی‌های ثابت مشهود

دارایی ثابت طبق تعریف استانداردها شماره ۱۱ حسابداری ایران به منظور استفاده در تولید یا عرضه کالاها یا خدمات، اجاره به دیگران یا برای مقاصد اداری توسط واحد تجاری نگهداری می‌شود و انتظار می‌رود بیش‌از یک دوره مالی مورد استفاده قرار بگیرد. نمونه‌هایی از این دارایی شامل زمین، ساختمان، ماشین‌آلات و تجهیزات، کشتی، هواپیما، وسایل نقلیه و تاسیسات است.

دارایی‌های مشهود به سه گروه فرعی تقسیم می‌شوند:

- ۱) دارایی‌های استهلاک‌پذیر^۴: این دارایی‌ها نظیر ساختمان و ماشین‌آلات که دارای عمر اقتصادی محدود است و سرمایه‌گذاری در آنها از طریق فرآیند استهلاک به خدمات یا دارایی‌های تولید شده تخصیص می‌یابد و یا به هزینه‌های دوره منظور می‌شود.
- ۲) دارایی‌های استهلاک‌ناپذیر: نظیر زمین که معمولاً عمر اقتصادی نامحدود دارد و بر خلاف سایر اموال در نتیجه استفاده یا گذشت زمان تحلیل یا از بین می‌رود.
- ۳) دارایی‌های نقصان‌ناپذیر: نظیر جنگل‌ها، معادن و سایر منابع و ذخایر طبیعی که بر اثر استخراج و بهره‌برداری تحلیل می‌رود و به موجودی مواد یا کالا تبدیل می‌شود.

دارایی‌های نامشهود

دارایی نامشهود، بیانگر مجموعه‌ای از قابلیت‌ها و توانمندی‌های یک سازمان است که به عنوان منبعی برای مزیت رقابتی پایدار و رشد و توسعه اقتصادی به کار گرفته می‌شود (بیگی و فطرس، ۱۳۸۸) به عبارتی دیگر دارایی‌های نامشهود به مجموع دانش‌ها و توانایی‌های همه کارکنان اطلاق می‌شود که منجر به ایجاد ثروت برای سازمان می‌شود (چن و همکاران، ۲۰۰۴). اصطلاح نامشهود مفاهیم تکمیلی گوناگونی را پوشش می‌دهد که موجب شده تا عباراتی همچون سرمایه‌گذاری‌های نامشهود و دارایی‌های نامشهود علی‌رغم تفاوت در شکل، در ماهیت با یکدیگر تفاوت نداشته باشند (مظاهری، ۱۳۹۲). در مطالعاتی که انجام گرفته است کلمه نامشهود مرتبط با دارایی‌های بدون ماهیت فیزیکی و سرمایه به دارایی‌های حفظ شده توسط شرکت به منظور استفاده در سودآوری آتی اشاره دارد (هانتر و ویستر، ۲۰۰۵).

سواد مالی

سواد مالی شخصی یعنی قابلیت خواندن، تحلیل، مدیریت و نوشتن درباره شرایط مالی شخصی که بر سلامت مادی اثرگذار هستند و شاخص قابلیت تمیز دادن انتخاب‌های مالی، بحث درباره پول و مسائل مالی، برنامه‌ریزی برای آینده و واکنش نشان دادن فعالانه به رخدادهایی از زندگی (شامل رخدادهای اقتصاد عمومی) که بر تصمیمات مالی روزانه اثرگذار هستند (ویت و همکاران، ۲۰۰۵).

² - Mishkin

³ - Gelain

⁴ - Depreciable Assets

انتخاب‌های سرمایه‌گذاری

واژه سرمایه‌گذاری می‌تواند دامنه گسترده‌ای از فعالیت‌ها را شامل شود، این واژه می‌تواند شامل سرمایه‌گذاری در گواهی‌سپرده، اوراق قرضه، سهام عادی یا صندوق‌های مشترک سرمایه‌گذاری و همچنین فروش سهام و دارایی‌های مشهود مانند طلا و اشیای قیمتی باشد. سرمایه‌گذار باید بتواند با توجه به شرایط خود خواه شخصی با تحصیلات دانشگاهی و خواه یک شهروند عادی، انتخابی مناسب انجام داده و نتایج قابل قبولی از عملکرد خود داشته باشد.

سواد مالی^۵

بررسی اصول "مطالعات جدید درباره سواد"^۵، یک روایت جدیدی در زمینه ماهیت سواد به دست می‌دهد، این روایت از سواد مانند رویکردهای غالب، بر فراگیری مجموعه‌ای از مهارت‌ها تمرکز ندارد، بلکه ترجیحاً سواد را به صورت فعالیتی اجتماعی تبیین می‌کند (کیامنش و دانای‌طوسی، ۱۳۸۸).

با ورود به قرن بیست‌ویکم، تعریف بسیاری از مفاهیم تغییر کرده است. برای مثال سواد دیگر همان معنی قدیمی توانایی خواندن و نوشتن را ندارد، تا جایی که پژوهشگران موفق به معرفی بیش از ۳۴ نوع سواد مفید و مدرن شده‌اند که سواد مالی با معنای مصطلح آن، تنها یکی از آنها محسوب می‌شود (احمدی و همکاران، ۱۳۹۴). برای ترویج آگاهی‌ها و اهمیت اقتصاد و دستیابی به سواد مالی باید تلاش‌های مستمر و فشرده از سوی جامعه صورت پذیرد (پاندی^۶ و باتاچاریا^۷، ۲۰۱۲) زیرا آموزش مالی و دانش مالی شخصی آنقدر که ما تصور می‌کنیم، فراگیر نیست و در حوزه رفتار با پول، افراد همواره آنقدر که تصور می‌کنند، معقول عمل نمی‌کنند، بسیاری از مردم علی‌رغم هوش، تلاش و سخت‌کوشی زیاد، پیشرفتی در وضعیت مالی‌شان حاصل نمی‌شود و همچنان خود را درگیر مشکلات مالی می‌بینند به این دلیل که دانش مالی و اقتصادی مورد نیاز برای محیط واقعی کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری را کسب نکرده‌اند (تفتیان و زارع‌منش، ۱۳۹۹) به همین دلیل است که دانش ضعیف مالی در خصوص مسائلی مانند سرمایه‌گذاری، پس‌انداز و هزینه، شایع‌ترین مشکلی است که مردم در زمینه مالی با آن مواجه هستند (چن^۸ و ولپه، ۲۰۰۵) به عبارت دیگر در دنیای مدرن امروز، بدون توانایی در درک مسائل مالی و دانستن الفبای اقتصاد و امور مالی و داشتن سواد مالی، موفقیت در سرمایه‌گذاری غیرممکن است (میلر، ۲۰۰۹) و البته که افرادی که نگرش مالی بالاتری دارند و در ادامه درک مالی مناسبی دارند، امور مالی و طرح روزانه و طرح‌های بلدمدت خود را بهتر مدیریت می‌کنند (تفتیان و زارع‌منش، ۱۳۹۹) به بیان دیگر هرچه سطح سواد مالی افراد یک جامعه بیشتر باشد، رونق مبادلات مالی و سطح رفاه افراد آن جامعه نیز بیشتر می‌شود (دکا و کامبر، ۲۰۱۴)

بازار سرمایه^۹

نقش بازارهای مالی در اثرگذاری بر متغیرهای کلان اقتصادی مانند سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال، مصرف بخش خصوصی، صادرات، واردات و سطح عمومی قیمت‌ها سبب شده است تا عنوان بازاری که زمینه‌ساز توسعه اقتصادی و افزایش دهنده نرخ رشد تولیدی است، مورد توجه خاص قرار گیرد (عرب‌مازار و آهنگر، ۱۳۸۸).

بازار مالی کشورهای در حال توسعه از ماهیت و ساختاری دوگانه برخوردار است، این ساختار دوگانه از طریق متغیرهایی که در بازار مالی عمل می‌کنند، فعل و انفعالات خود را نمایان می‌سازد، از یک سو کنترل منابع مالی در اختیار دولت بوده و دولت به دلیل قدرت بالای اقتصادی در بازارهای مالی از طریق نرخ سود پایین، تخصیص دهنده منابع رسمی وام و اعتبارات است و بر این اساس

⁵ - Financial Literacy

⁶ - Pandey

⁷ - Bhattacharya

⁸ - Chen

⁹ - Capital Market

سود و کارمزد وام‌ها را مشخص می‌کند، از سوی دیگر در کنار بازار رسمی وام، اعتبارات بازار غیررسمی وجود دارد که نرخ‌ها و هزینه اعطایی وام آن‌ها کاملاً متمایز از بخش دولتی است و با نرخ‌های بالایی تخصیص منابع مالی و اعتباری در اقتصاد صورت می‌گیرد و نسبت به نوسانات بازار حساسیت بالاتری از خود نشان می‌دهد (حقیقت، ۱۳۸۴).

بازار کارا^{۱۰}

لازمه اینکه بازارهای مالی یک کشور به سمت توسعه‌یافتگی حرکت کند، این است که عدم کارایی اطلاعاتی در بازارهای مالی آن در طول زمان کاهش یابد (جوزبرکند و پناهیان، ۱۳۹۹). در بازار کارا، قیمت‌ها بیانگر تمامی اطلاعات موجود هستند، یک بازار کارا را می‌توان بازاری تعریف کرد که در آن تعداد زیادی سرمایه‌گذاران عقلایی به منظور حداکثر کردن سود در مسیر اوراق بهادار منفرد عمل می‌کنند (امامی‌حیدری و اسماعیلی، ۱۳۹۷).

در صورتی که در یک بازار قیمت اوراق بهادار در هر لحظه از زمان انعکاس کاملی از همه اطلاعات در دسترس باشد، می‌توان آن را بازار کارا نامید (خواجویی و قاسمی، ۱۳۸۴) از نظر فاما (۱۹۶۵) بازار سرمایه زمانی کارا محسوب می‌شود که بتواند اطلاعات موجود را به سرعت و به‌طور کامل در قسمت‌های سهام انعکاس دهد.

در حسابداری مالی، کارایی بازار اوراق بهادار کاربردهای مهمی دارد، کارایی بدین معنی است که محتوای اطلاعات افشا شده (و نه شکل افشای اطلاعات) مورد توجه بازار است (بازار به محتوای اطلاعات افشا شده ارجح می‌گذارد)، در تئوری بازارهای کارا، حسابداری از این دیدگاه مورد توجه قرار می‌گیرد که با سایر منابع اطلاعاتی مانند: رسانه‌های خبری، دیدگاه‌ها و اظهارنظرهای تحلیلگران مالی و حتی با قیمت بازار در رقابت است (جوزبرکند و پناهیان، ۱۳۹۹).

کارا شدن هر بازاری مستلزم این است که اطلاعات مربوط به شرکت‌ها وضعیت اقتصادی و اوراق بهادار، به سرعت و سهولت، در دسترس همگان قرار گیرند (ابزری و همکاران، ۱۳۸۷) در صورتی که بازارهای سرمایه کارا باشند، در آن صورت ارزش بازار شرکت منعکس‌کننده ارزش فعلی جریان نقدی خالص مورد انتظار آتی شرکت خواهد بود که شامل جریان نقدی ناشی از فرصت‌های سرمایه‌گذاری آتی است (جوزبرکند و پناهیان، ۱۳۹۹).

واژه کارا در بازار مالی به سرعت اطلاعات توزیع شده در بازار اشاره دارد، این موضوع کارایی اطلاعات نامیده می‌شود و به‌سرعت تغییرات قیمت در بازار اشاره می‌کند که بر اساس اطلاعات جدید وارد شده به بازار به‌وجود می‌آید و بیانگر این است که قیمت در بازارهای مالی به سرعت به اطلاعات جدید واکنش نشان داده که این واکنش به عنوان فرضیه بازار کارا نامیده می‌شود (جنسن، ۱۹۷۸).

ساموئلسون (۱۹۶۵) و مندلبورت (۱۹۹۶) یک تئوری منطقی در خصوص فرضیه بازار کارا ارائه می‌کنند که چنانچه بازار رقابتی بوده و سود تجاری نرمال برابر صفر باشد، طبق آن تئوری تغییرات غیرمنتظره قیمتی در بازارهایی با عدم اطمینان باید به صورت یک تغییر تصادفی مستقل عمل نماید.

طبق نظریه کارایی بازار چون قیمت سهام تحت تأثیر اطلاعات موجود در بازار قرار می‌گیرد و چون تمام سرمایه‌گذاران به اطلاعات یکسانی دسترسی دارند، هیچ‌یک نمی‌توانند عملکرد بهتری از لحاظ کسب سود داشته باشند (جوزبرکند و پناهیان، ۱۳۹۹).

فاما (۱۹۷۰) معتقد است که طبق تئوری بازار کارا بازار سهام همواره بر مبنای قیمت منصفانه و ارزش واقعی‌شان داد و ستد می‌شوند و غیرممکن است یک سرمایه‌گذار بتواند سهامی را با قیمت پایین‌تر از ارزش واقعی‌اش بخرد یا با قیمتی بالاتر از ارزش واقعی‌اش بفروشد، بدین ترتیب کسب سودی بالاتر از سود متوسط بازار غیرممکن و تنها راه کسب سود بالاتر، خرید سهام با ریسک بیشتر است.

¹⁰- Efficient Market

پیشینه تحقیق

قادری رهقی و خندان علمداری (۱۳۹۹) برای استقرار و توسعه نظام پیوسته سوادمالی از طریق سنجش سوادمالی در مدارس متوسطه تهران چارچوبی را ارائه دادند. جامعه آماری آن‌ها برای تحقیق دانش‌آموزان سال سوم، دوره دوم متوسطه مدارس شهر تهران می‌باشد. نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد که ابعاد سه‌گانه سوادمالی دانش‌آموزان، میزان رشته تحصیلی آنان به نسبت قوی، پایین خواهد بود و با بالابودن ابعاد سه‌گانه سوادمالی دانش‌آموزان، میزان شغل والدین آنان به نسبت قوی، پایین خواهد بود. هوانگ و همکاران (۲۰۲۱) به دست‌کم گرفتن سوادمالی و مشارکت بازاریابی پرداخته‌اند. جامعه آماری آن‌ها با استفاده از ۳۴۹۶ مطالعات پنل خانوادگی چین در سال ۲۰۱۴ است. نتایج حاصل پژوهش آنان نشان می‌دهد که دست‌کم گرفتن سوادمالی بر مشارکت پاسخگویان در بازاریابی تأثیر منفی می‌گذارد. علاوه بر این، کم‌توجهی تأثیر زیادی بر مشارکت مخاطره‌آمیز بازاریابی، به‌ویژه بازاریابی سهام دارد. یافته‌های آنان حاکی از این است که ساکنان نه تنها نیاز به داشتن سوادمالی عالی دارند، بلکه برای شرکت در بازارهای مالی نیز باید درک درستی از آن داشته باشند.

هرمانسون و جانسون (۲۰۲۱) تأثیر سوادمالی و بهره‌مالی بر ریسک‌پذیری را مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها از یک نمونه متحصربه‌فرد از ۱۲۱۵۶ مشتری بانک سوئدی استفاده کرده‌اند که داده‌های ثبت‌نام بانکی را با داده‌های نظرسنجی ترکیب می‌کنند. نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد که هم سوادمالی و هم منافع مالی با تحمل ریسک بالاتر ارتباط دارند. آن‌ها همچنین نشان می‌دهند که تأثیر بهره‌مالی به‌طور قابل توجهی بیشتر از تأثیر سوادمالی است. میخراتونیسو و آناندا (۲۰۲۰) تأثیر سوادمالی از طریق نگرش مالی به عنوان یک متغیر مداخله‌گر بر رفتار مالی را بررسی می‌کنند. نمونه مورد استفاده در این تحقیق ۲۰۰ پاسخ‌دهنده بودند که نتایج نشان داد که سوادمالی از طریق نگرش مالی بر رفتار مالی تأثیر می‌گذارد.

روش تحقیق

این تحقیق نیز بر اساس هدف از نوع کاربردی است، به تحقیقی کاربردی گفته می‌شود که با استفاده از نتایج تحقیقات بنیادی به منظور بهبود و به کمال رساندن رفتارها، روش‌ها، ابزارها، ساختارها و الگوهای مورد استفاده جوامع انسانی انجام می‌شود. تحقیقات کاربردی شامل انواع مختلفی است که عبارت‌اند از: سیاست اجتماعی، ارزیابی، پیش‌بینی، تحقیقات درباره عملیات، اقدام پژوهشی و پیمایش‌های هدایت شده توسط اعضای اجتماع (عسگری‌تلاوت، ۱۳۸۲). و همچنین این تحقیق از نظر روش گردآوری داده‌ها مطالعه توصیفی - همبستگی است، از نظر داده‌های مورد استفاده در این پژوهش همگی از نوع داده‌های کیفی هستند که از طریق پرسشنامه گردآوری می‌شود. برای سنجش متغیرهای از پرسشنامه معتبر استفاده می‌شود و بر اساس تشکیل مدل‌های رگرسیونی به آزمون فرضیه پژوهش پرداخته خواهد شد.

فرضیه تحقیق

سوادمالی معیاری برای میزان درک مفاهیم کلیدی مالی و داشتن توانایی و اطمینان برای مدیریت امور مالی شخصی از طریق تصمیم‌گیری مناسب، کوتاه‌مدت و برنامه‌ریزی صحیح و بلندمدت مالی است، ضمن اینکه حواسش به وقایع زندگی و تغییر شرایط نیز هست (رموند، ۲۰۱۰). سوادمالی یکی از مولفه‌های مهم توانایی مالی است (آتکینسون و همکاران، ۲۰۰۷) که نشان‌دهنده توانایی فرد در مدیریت پول و کنترل مالی است (تیلر، ۲۰۱۱). در مورد ریسک‌پذیری انواع مختلف دارایی‌های مالی، درک محصولات مالی با ریسک بالا مانند سهام، پیچیده‌تر و دشوار است، و در نتیجه منجر به افزایش ریسک‌گریزی و مشارکت کم است (شوم^{۱۱} و فیگ^{۱۲}، ۲۰۰۶؛ ویجایاراتنا^{۱۳} و دیکسیت^{۱۴}، ۲۰۱۶) علاوه بر این، محصولات مالی با ریسک بالا احتمال بالاتری برای از

¹¹ - Shum

دست دادن ثروت را در پی دارد، که باعث می‌شود افراد اعتماد به نفس و انگیزه کمتری برای رسیدگی به این وضعیت منجر گردد. بنابراین انگیزه ساکنان برای سرمایه‌گذاری در محصولات با ریسک مالی کاهش می‌یابد (بنابو^{۱۵} و تیرو^{۱۶}، ۲۰۰۲). با توجه به ویژگی‌های شرکت‌کنندگان مختلف و سطح ریسک متفاوت انواع مختلف محصولات مالی و با توجه به مطالب گفته‌شده فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر بیان می‌شود:

فرضیه اول: سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تاثیرگذار است.

فرضیه دوم: سواد مالی بر گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تاثیرگذار است.

آزمون‌های پرسشنامه

در این قسمت آزمون‌های روایی ابزار اندازه‌گیری معرفی و بررسی می‌شوند.

آزمون روایی

به منظور اطمینان از این که آیا پرسشنامه تحقیق واقعا همان خصیصه‌های مورد نظر را اندازه‌گیری می‌کند یا خیر، پس از تهیه پرسشنامه تحقیق، زیر نظر استاد راهنما، پرسشنامه به تعدادی از اساتید و صاحب‌نظران ارائه و از آن‌ها خواسته شد تا پس از مطالعه پرسشنامه، نظر خود را در رابطه با نوع سؤالات، تعداد سؤالات، و همبستگی سؤالات موجود در پرسشنامه در مقایسه با اهداف و فرضیه‌های تحقیق ابراز دارند. پس از جمع‌آوری نظرات تغییراتی در پرسشنامه ایجاد گردید و بدین صورت روایی پرسشنامه تحقیق مورد تایید و اطمینان قرار گرفت. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی ملاکی استفاده شد. به عبارت دیگر پرسشنامه استاندارد به کار رفته است. همچنین روایی پرسشنامه را اساتید و افراد خبره تایید کرده اند.

آزمون پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه

در این تحقیق به منظور تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ^{۱۷} استفاده شده است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کند به کار می‌رود.

جدول ۱- آلفای کرونباخ پرسشنامه

شاخص‌ها	آلفای کرونباخ
سواد مالی	۰/۷۸

همان‌طور که نتایج جدول (۱) نیز گویای آن است؛ ضریب آلفای کل پرسشنامه در سطحی بالاتر از ۰/۷ قرار دارد که گواهی بر پایایی و قابل اعتماد بودن سؤالات پرسشنامه به کار گرفته شده است.

¹² - Faig
¹³ - Wijayaratna
¹⁴ - Dixit
¹⁵ - Benabou
¹⁶ - Tirole
¹⁷ Cronbakh

یافته‌های استنباطی

تجزیه و تحلیل داده‌ها برای بررسی صحت و سقم فرضیه‌ها برای هر نوع تحقیق از اهمیت خاصی برخوردار است. امروزه در بیشتر تحقیقاتی که متکی بر اطلاعات جمع‌آوری شده از موضوع مورد تحقیق می‌باشد؛ تجزیه و تحلیل اطلاعات از اصلی‌ترین و مهمترین بخش‌های تحقیق محسوب می‌شود. داده‌های خام با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و پس از پردازش به شکل اطلاعات در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرند.

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

H_0 : متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال پیروی می‌کنند.

H_1 : متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال پیروی نمی‌کنند.

$$H_0: S \geq 0.05$$

$$H_1: S < 0.05$$

جدول ۲- جدول آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای تحقیق

متغیرها	سطح معنی داری	Z کلموگروف اسمیرنوف	نتیجه آزمون
سواد مالی	۰,۱۴۰	۱,۱۵۴	نرمال
انتخاب‌های سرمایه‌گذاری	۰,۰۸۱	۱,۵۰۸	نرمال
تعداد گزینه‌های سرمایه‌گذاری	۰,۰۹۸	۱,۲۲۸	نرمال

با توجه به جدول ۲ مقدار سطح معنی‌داری متغیرها بزرگتر از ۰/۰۵ شده است که نشان از پذیرش فرضیه صفر می‌باشد یعنی متغیرهای موردنظر از توزیع نرمال پیروی می‌کند، لذا می‌توان از آزمون پارامتریک استفاده کرد.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تاثیرگذار است.

H_0 = سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تاثیرگذار نیست.

H_1 = سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تاثیرگذار است.

جدول ۳- همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۱۳۲	۰/۰۱۷	۰/۰۱۵	۰/۴۹۶	۱/۹۴۸

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر ۰/۱۳۲ است. ضریب تعیین ۰/۰۱۷ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۱/۷ درصد تغییرات انتخاب‌های سرمایه‌گذاری به سواد مالی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۱/۵ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، در نتیجه استقلال باقیمانده‌ها را نتیجه می‌گیریم. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است. در جدول زیر معنی‌دار بودن رگرسیون بوسیله آزمون F محاسبه شده است.

جدول ۴- آزمون F (آنالیز واریانس) جهت معنادار بودن رگرسیون

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	Sig.
رگرسیون	۱/۶۷۷	۱	۱/۶۷۷	۶/۸۰۳	۰/۰۰۹
باقیمانده	۹۴/۱۵۶	۳۸۲	۰/۲۴۶		
کل	۹۵/۸۳۳	۳۸۳			

متغیر وابسته: انتخاب‌های سرمایه‌گذاری

با توجه به جدول بالا سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این آماره برابر ۰/۰۰۰۱ بوده و نشان از معنی‌دار بودن رگرسیون در سطح ۰/۹۹ درصد دارد. بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است.

جدول ۵ معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

مدل	مجموع مربعات	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد شده	t	Sig.	مفروضه هم خطی
	B	Std. Error	Beta			VIF Tolerance
مقدار ثابت	۰/۹۶۱	۰/۲۰۰		۴/۷۹۹	۰/۰۰۰۱	
سواد مالی	۰/۱۹۲	۰/۰۷۴	۰/۱۳۲	۲/۶۰۸	۰/۰۰۹	۱/۰۰۰ ۱/۰۰۰

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می باشد که در جدول بالا آمده است. معادله رگرسیونی را میتوان به شرح زیر محاسبه کرد:

$$\text{سواد مالی} = (۰/۱۹۲) + (۰/۹۶۱) = \text{انتخاب‌های سرمایه‌گذاری}$$

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. یا به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، ۰/۱۳۲ واحد انحراف انتخاب‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

فرضیه دوم: سواد مالی بر گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تأثیرگذار است.
 $H_0 =$ سواد مالی بر گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تأثیرگذار نیست.
 $H_1 =$ سواد مالی بر گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تأثیرگذار است.

جدول ۶- همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۱۳۷	۰/۰۱۹	۰/۰۱۶	۰/۶۴۸	۱/۹۲۴

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر ۰/۱۳۷ است. ضریب تعیین ۰/۰۱۹ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۱/۹ درصد تغییرات گزینه‌های سرمایه‌گذاری به سواد مالی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۱/۶ درصد است. با توجه به اینکه

مقدار آماره دوربین و اتسون در فاصله استاندارد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد. در نتیجه استقلال باقیمانده‌ها را نتیجه می‌گیریم. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است. در جدول زیر معنی دار بودن رگرسیون بوسیله آزمون F محاسبه شده است.

جدول ۷- آزمون F (آنالیز واریانس) جهت معنادار بودن رگرسیون

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	Sig.
رگرسیون	۳/۰۶۹	۱	۳/۰۶۹	۷/۳۱۶	۰/۰۰۷
باقیمانده	۱۶۰/۲۴۱	۳۸۲	۰/۴۱۹		
کل	۱۶۳/۳۱۰	۳۸۳			

متغیر وابسته: گزینه‌های سرمایه‌گذاری

با توجه به جدول بالا سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این آماره برابر ۰/۰۰۰۱ بوده و نشان از معنی‌دار بودن رگرسیون در سطح ۰/۹۹ درصد دارد. بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است.

جدول ۸- معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

مدل	مجموع مربعات	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد شده	t	Sig.	مفروضه هم خطی
	B	Std. Error	Beta			VIF Tolerance
۱ مقدار ثابت	۱/۱۴۰	۰/۲۶۱		۴/۳۶۴	۰/۰۰۰۱	
سواد مالی	۰/۲۶۰	۰/۰۹۶	۰/۱۳۷	۲/۷۰۵	۰/۰۰۷	۱/۰۰۰ ۱/۰۰۰

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول بالا آمده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد:

$$\text{سواد مالی} (۰/۲۶۰) + (۱/۱۴۰) = \text{گزینه‌های سرمایه‌گذاری}$$

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. یا به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، ۰/۱۳۷ واحد انحراف گزینه‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

نتایج به‌دست آمده بر اساس فرضیات تحقیق

جدول ۹- خلاصه نتایج

فرضیه‌ها	نتیجه
انتخاب‌های سرمایه‌گذاری	با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، به میزان ۰/۱۳۲ واحد انحراف انتخاب‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا کرده و در نتیجه تأثیر مثبت دارد
تعداد گزینه‌های سرمایه‌گذاری	با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، به میزان ۰/۱۳۷ واحد انحراف گزینه‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا کرده و در نتیجه تأثیر مثبت دارد

فرضیه اول: سواد مالی بر انتخاب‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تأثیرگذار است.

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر $0/132$ است و ضریب تعیین $0/017$ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که $1/7$ درصد تغییرات انتخاب‌های سرمایه‌گذاری به سواد مالی موجود مربوط می‌شود. با توجه به این که مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد، در نتیجه استقلال باقی‌مانده‌ها را نتیجه می‌گیریم. با توجه به سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این آماره برابر $0/0001$ بوده و نشان از معنی‌دار بودن رگرسیون در سطح $0/99$ درصد دارد که قابل قبول است با توجه به این موارد با ارتقای یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته‌شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. یا به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، $0/132$ واحد انحراف انتخاب‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارد.

فرضیه دوم: سواد مالی بر گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) در بازار سرمایه تأثیرگذار است.

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر $0/137$ است. ضریب تعیین $0/019$ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که $1/9$ درصد تغییرات گزینه‌های سرمایه‌گذاری به سواد مالی موجود مربوط می‌شود. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد، در نتیجه استقلال باقی‌مانده‌ها را نتیجه می‌گیریم و با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است. سطح معنی‌دار محاسبه شده برای این آماره برابر $0/0001$ بوده و نشان از معنی‌دار بودن رگرسیون در سطح $0/99$ درصد دارد. بنابراین می‌توان گفت با ارتقای یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. یا به عبارتی ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، $0/137$ واحد انحراف گزینه‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد و در نتیجه تأثیر مثبت دارد.

در مجموع شاهد این مسئله هستیم که دو فرضیه موجود در پژوهش تایید شده و بیانگر این موضوع می‌باشد که سواد مالی تأثیری مستقیم بر انتخاب‌ها و گزینه‌های سرمایه‌گذاری افراد دارد.

مقایسه با نتایج تحقیقات مشابه

با توجه به نتایج تحقیقات پژوهش حاضر که نشان می‌دهد هرچه سواد مالی افزایش یابد، انتخاب‌های سرمایه‌گذاران نیز ارتقا پیدا میکند، با پژوهش تفتیان و زارع‌منش (۱۳۹۹) در یک راستا است، آن‌ها نیز معتقدند که هرچه سواد مالی افراد یک جامعه بیشتر باشد رونق مبادلات مالی و سطح رفاه آن جامعه نیز بیشتر می‌شود و همچنین افرادی که نگرش مالی بالاتری دارند و در ادامه درک مالی مناسبی دارند، امور مالی روزانه و طرح‌های بلندمدت خود را بهتر مدیریت می‌کنند. رحمانی‌نوروزآبادی و محمدی (۱۳۹۸) نیز نتایج مشترکی در این زمینه دارند، تحقیقات آنها نشان می‌دهد که نگرش مالی و رفتار مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران مثبت و معنادار است و همچنین تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد سرمایه‌گذاری دارد. هوانگ و همکارانش (۲۰۲۱) یافته‌هایی دارند که نشان می‌دهد دست‌کم گرفتن سواد مالی بر مشارکت پاسخگویان در بازار مالی تأثیر منفی می‌گذارد و همچنین دریافته‌اند که کم‌توجهی تأثیر زیادی بر مشارکت مخاطره‌آمیز بازار مالی، به‌ویژه بازار سهام دارد. همچنین نتیجه دیگری از پژوهش ما نشان می‌دهد که هرچه سواد مالی بالاتری داشته باشیم گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) برای مشارکت در بازار سرمایه نیز ارتقا پیدا می‌کند که هوانگ و همکاران (۲۰۲۱) نیز دریافته‌اند که کم‌توجهی به سواد مالی به جای دارایی کم‌ریسک یا بدون ریسک، تأثیر منفی قابل توجهی بر دارایی‌های مالی پرخطر دارد. مرادی و ایزدی (۱۳۹۴) نیز بین سواد مالی و عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری رابطه معناداری یافته‌اند اما تحقیقات آن‌ها این رابطه را بسیار ضعیف می‌داند.

نتیجه‌گیری

از لحاظ جنسیت طبق بررسی‌های انجام شده مشخص شده است که تعداد بیشتری از پاسخ‌دهندگان مرد بوده‌اند از نظر گروه سنی نیز اکثر پاسخ‌دهندگان متعلق به گروه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال هستند. و میزان تحصیلات فوق دیپلم بیشترین شرکت را داشته‌اند. با توجه به نتایجی که به دست آمده این مورد تایید شده است که هرچه افراد دانش و سواد مالی بالاتری داشته باشند می‌توانند در حوزه سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) تصمیمات و انتخاب‌های مطمئن‌تر و بهتری داشته باشند و همچنین ثابت شد که بین سواد مالی و گزینه‌های سرمایه‌گذاری (دارایی‌های مالی ریسکی) نیز ارتباط معناداری وجود دارد، در حقیقت پژوهش حاضر نشان می‌دهد که با ارتقا یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته‌شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد، یا به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، $0/132$ واحد انحراف انتخاب‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارد و همچنین نشان می‌دهد که با ارتقای یک واحد از متغیر سواد مالی، $0/137$ واحد انحراف گزینه‌های سرمایه‌گذاری ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند. البته افرادی که در سنین نوجوانی تا جوانی هستند با توجه به نیروی و کنجکاوی جوانی آموزش‌پذیرتر و موفق‌تر هستند و آمادگی بیشتری برای انتخاب و سرمایه‌گذاری در دارایی‌هایی را دارند که دارای ریسک بیشتری هستند که این خود بخشی وابسته به پویایی ذهنی و شخصیتی افراد نیز می‌باشد.

پیشنهادات

با توجه به نتایجی که از این پژوهش به دست آمد و تأثیر مثبتی که سواد مالی بر انتخاب‌های مشارکت‌کنندگان در بازار سرمایه داشت پیشنهاد می‌شود که به منظور بهبود یافتن و پویاتر شدن بازارهای مالی کشور سازمان‌ها و دانشگاه‌ها به این امر توجه ویژه‌تری داشته‌باشد. به خصوص در رابطه با رشته‌هایی که به نحوی با بازارهای مالی مرتبط هستند دروس و واحدهایی تدریس شود که باعث افزایش یافتن هوش مالی و سواد مالی در افراد شود که آن‌ها در زندگی شخصی و همچنین در سرمایه‌گذاری‌هایی که انجام می‌دهند بتوانند نتایج مطلوب‌تری بگیرند و با آموزش افراد بیشتر به گردش صحیح مالی در بازار سرمایه کمک کنند که این خود موجب رشد توسعه اقتصادی در کشور نیز می‌شود. همچنین اتخاذ رویه‌های آموزشی خارج از محیط دانشگاهی و طی دوران تحصیل می‌تواند روی این مهم و تقویت سواد مالی و در نتیجه توسعه هوش مالی و انتخاب‌های سرمایه‌گذاری افراد تأثیر مثبت داشته باشد، توسعه سواد مالی زمینه بازگشت عقلانیت در بازار سرمایه خواهد و هرچقدر این موضوع تقویت شود، مشارکت‌های افراد در بازار آگاهانه‌تر و در نتیجه ثبات مطلوبی در بازار ایجاد خواهد شد.

پیشنهاد به سایر پژوهشگران

به پژوهشگرانی که علاقه به پژوهش در این زمینه دارند پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- ۱) اثر سواد مالی بر پس‌انداز و به گردش در آوردن آن در بازارهای مالی
- ۲) سرمایه‌گذاری و ارتباط آن با سواد مالی
- ۳) اثر سواد مالی و هوش مالی بر موفقیت در مشارکت‌کنندگان بازار سرمایه
- ۴) تأثیر سواد مالی بر کاراتر شدن بازار سرمایه

محدودیت‌ها

تشخیص محدودیت‌ها و مشکلات پژوهش بسیار حائز اهمیت است به این دلیل که به محقق و سایر افراد کمک می‌کند تا در تحقیقات بعدی در رفع کاستی‌ها و نقص‌ها کوشیده و طرح تحقیق خود را بهبود ببخشد بر همین اساس با توجه به همه‌گیر شدن بیماری کرونا و شدت یافتن این بیماری در کشور در سال انجام پژوهش، امکان رفت و آمد حضوری برای تهیه جامعه‌آماری به

صورت مستمر وجود نداشت. و این جامعه آماری به وسیله سایت‌های معتبر برای طرح و تدوین پرسشنامه انجام و از طریق فضای مجازی و پیام‌رسان‌های مختلفی که در دسترس بود به دست افراد مختلف رسیده و آن‌ها اقدام به تکمیل آن کرده‌اند. همچنین با توجه به قانون محدودیت‌های رفت و آمد برای کنترل این بیماری در کشور حضوری فیزیکی در کتابخانه‌ها محدود و باعث کند پیش رفتن تدوین این پژوهش شد.

منابع و ماخذ

منابع داخلی

- ۱) ابرزی، مهدی، صمدی، سعید، تیموری، هادی (۱۳۸۷). بررسی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سهام در بورس اوراق بهادار (مطالعه موردی: بورس اوراق بهادار منطقه‌ای اصفهان)، جستارهای اقتصادی، دوره ۵، شماره ۱۰، ۱۶۲-۱۳۷.
- ۲) احمدی، غلامعلی، امام‌جمعه، سیدمحمدرضا، علیزاده‌کتلوئی، لیلیا (۱۳۹۴)، بررسی میزان توجه به مولفه‌های سواد مالی و اقتصادی در محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی، پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، دوره ۲، شماره ۲۰، ۱۹۲-۱۷۹.
- ۳) احمدیان، اعظم، امیری، حسین (۱۳۹۴)، اثر سرکوب مالی بر سرمایه‌گذاری، دو فصل‌نامه مطالعات تجربی اقتصاد ایران، سال اول، شماره ۱، ۱۸-۱.
- ۴) اسلامی‌بیدگلی، سعید، کریم‌خانی، میثم (۱۳۹۵). سواد مالی زمینه سیاسی-اقتصادی پیدایش و جایگاه آن در اقتصاد بازار، تحقیقات مالی، دوره ۱۸، شماره ۲، ۲۷۴-۲۵۱.
- ۵) اسلامی‌مفیدآبادی، حسین، وکیلی‌فرد، حمیدرضا، نیکومرام، هاشم، طیبی، سید جمال‌الدین (۱۳۹۹). طراحی الگوی تصمیمات مالی مشارکت‌کنندگان خرد و کلان نظام مالی در راستای توسعه بازارهای مالی ایران، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۹، شماره ۳۶، ۱۷۹-۱۴۳.
- ۶) افشاری، اسداله، سعیدی، علی، رشادی، الهام (۱۳۹۱). تأثیر اهرم مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار، فصل‌نامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۲، ۲۹-۱۷.
- ۷) امامی‌حیدری، نداء، اسماعیلی، حسین (۱۳۹۷). تأثیر سواد مالی بر ارتباط بین شخصیت سرمایه‌گذار و رفتار خرید و فروش سهام در بورس اوراق بهادار اصفهان، کنفرانس ملی الگوهای نوین در مدیریت و کسب و کار، دوره ۱، ۱۴-۱.
- ۸) آل‌ابراهیم، پویا، نصرت‌آبادی، سعیده (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین خودکارآمدی مالی و مشارکت مالی در افراد مددجو در مشاغل خانگی کمیته امداد امام خمینی شیراز، چهارمین کنفرانس مدیریت مهندسی صنایع اقتصاد و حسابداری، ۱۳-۱.
- ۹) بیات، علی، آب‌چر، بهجت (۱۳۹۶). تأثیر حرفه‌ای‌گرایی و سبک‌های تصمیم‌گیری بر سطح ریسک‌پذیری، مجله دانش حسابداری، دوره ۸، شماره ۲، ۱۵۷-۱۳۳.
- ۱۰) پژویان، جمشید، خسروی، تانیا (۱۳۹۱). تأثیر تورم بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۱، شماره ۴، ۱۸-۱.
- ۱۱) پیرایی، خسرو، کشاورزی، محمد، عربی، حسین (۱۳۹۲). عوامل تعیین‌کننده پس‌انداز خصوصی در ایران با تأکید بر نرخ واقعی ارز و محدودیت قرض، فصل‌نامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۱، شماره ۱، ۹۲-۶۳.
- ۱۲) تفتیان، اکرم، زارع‌منش، جواد (۱۳۹۹). سواد مالی مشارکت مالی و مشاجرات مالی، پنجمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، ۱۰-۱.
- ۱۳) جعفری‌طادی، مریم، رجبی، مصطفی. (۱۳۹۴). تأثیر توسعه و ناطمینانی مالی بر رشد اقتصادی در کشورهای منتخب آسیایی، دو فصل‌نامه علمی تخصصی اقتصاد توسعه و برنامه‌ریزی، دوره ۴، شماره ۱، ۴۹-۳۷.

- ۱۴) جوزبرکند، محمد، پناهیان، حسین (۱۳۹۹). ارزیابی کارایی بازار سرمایه با استفاده از مدل‌های پیشرفته اقتصادسنجی در بورس اوراق بهادار تهران، فصل‌نامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، دوره ۱۱، شماره ۴۳، ۷۶-۱۰۵.
- ۱۵) حسن‌زاده، علی، احمدیان، اعظم (۱۳۸۹). اثر توسعه بازار بورس بر رشد اقتصادی، نشریه پول و اقتصاد، شماره ۲، ۵۲-۳۱.
- ۱۶) حسن‌زاده، علی، عسگری، محمدمهدی، کاظم‌نژاد، مهدی (۱۳۸۹). بررسی جایگاه صنعت بیمه در اقتصاد و بازار سرمایه ایران، پژوهشنامه بیمه، دوره ۲۵، شماره ۲، ۱۹۹-۱۶۵.
- ۱۷) حسن‌نژاد، محمد، شمس، شهاب‌الدین (۱۳۹۵). بررسی عوامل موثر بر میزان مشارکت مردم در بازار سرمایه ایران، نشریه بورس اوراق بهادار، دوره ۹، شماره ۳۴، ۱۰۶-۷۷.
- ۱۸) حقیقت، جعفر (۱۳۸۴). اثرات شرایط مالی بر پس‌انداز سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی، فصل‌نامه پژوهش‌های اقتصادی، دوره ۵، شماره ۳، ۶۶-۳۷.
- ۱۹) دیانتی‌دیلیمی، زهرا، حنیفه‌زاده، محمد (۱۳۹۴). بررسی سطح سواد مالی خانواده‌های تهرانی و عوامل مرتبط با آن، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، سال هشتم، شماره ۲۶، ۱۱۵-۳۹.
- ۲۰) رجبی فرجاد، حاجیه، رمضان‌زاده، مهمدمهدی، عبدی‌شاهسوار، مینا (۱۳۹۹). تأثیر نگرش مالی و دانش مالی بر ظرفیت مالی افراد با در نظر گرفتن نقش خودکارآمدی مالی مشتریان بانک ملت، فصل‌نامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، دوره ۹، شماره ۳۳، ۵۸-۳۳.
- ۲۱) رحمانی‌نوروزآباد، سامان، محمدی، اسفندیار. (۱۳۹۸). پیامدهای سواد مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران و عملکرد سرمایه‌گذاری، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۱۲، شماره ۴۱، ۱۲۳-۱۱۳.
- ۲۲) رستمی، محمدرضا، انصاری، حجت‌اله، محمدعلی، مرضیه (۱۳۹۶). ارزیابی توانایی موقعیت سنجی مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از رویکردهای شرطی و غیرشرطی، نشریه مدیریت دارایی و تامین مالی، دوره ۵، شماره ۱، ۵۹-۴۵.
- ۲۳) شجری، پرستو (۱۳۸۸). برنامه پنجم توسعه بازار سرمایه بخش نفت مالیات‌ها کشاورزی و مسکن، تازه‌های اقتصاد، دوره ۷، شماره ۱۲۶، ۲۵-۱۵.
- ۲۴) شیرازیان، زهرا. (۱۳۹۷). بررسی نقش سواد مالی و مدیریت پول بر مدیریت مالی شخصی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۱۱، شماره ۳۸، ۱۶۲-۱۴۵.
- ۲۵) صادق، محمدهادی (۱۳۹۰). بررسی بازار سرمایه ایران در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته و نوظهور، مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، دوره ۲، شماره ۶، ۱۷۰-۱۴۱.
- ۲۶) صدرنبوی، رامپور، حیدری‌بیگوند، داریوش، لطفعلی‌پور، محمدرضا، صدیق‌اورعی، غلامرضا (۱۳۸۹). بررسی جامعه‌شناختی دلایل پس‌انداز کردن و شیوه‌های آن نزد مردم مشهد به روش "رویش نظریه"، مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۴، شماره ۴، ۱۳۱-۹۶.
- ۲۷) صمدی، سعید، نحوی، مریم‌السادات، رجبی، مصطفی (۱۳۹۳). تحلیل تأثیر رشد نقدینگی بر پس‌انداز ملی در ایران، نشریه اقتصاد توسعه و برنامه‌ریزی، دوره ۳، شماره ۲، ۱۴-۱.
- ۲۸) صمدی‌فروشان، مرضیه، ربیعی‌سروندی، نیما (۱۳۹۵). اولویت‌بندی طرح‌های توجیهی بنگاه‌های زودبازده اقتصادی جهت مشارکت مالی با استفاده از مدل‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه MADM، چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری تهران، دوره ۴، ۱۲-۱.
- ۲۹) طاهری، سعید، حسین‌زاده، مریم (۱۳۹۸). تحلیل وضعیت رفاه در ایران بر اساس شاخص‌های استاندارد جهانی، مجله بررسی‌های آمار رسمی ایران، سال ۳۰، شماره ۱، ۲۸۱-۲۳۷.

- ۳۰) عباسی، ابراهیم، ابراهیم‌زاده رحیملو، بهروز (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر سطح سرمایه‌گذاری در شرکت‌های بورس اوراق بهادار، فصل‌نامه مدل‌سازی اقتصادی، دوره ۳، شماره ۴، ۶۲-۴۹.
- ۳۱) عبدالملکی، صادق (۱۳۹۶). بررسی نقش روش‌های تامین مالی در بهبود رفتار تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه، دوره ۲، شماره ۲، ۵۳-۴۱.
- ۳۲) عرب‌مازازی، محمد، مشایخی، بیتا، رفیعی، افسانه (۱۳۸۵). محتوای اطلاعاتی جریان‌های نقدی و تعهدی در بازار سرمایه ایران، نشریه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۴۳، ۱۱۸-۹۹.
- ۳۳) عنایت، سیدابراهیم (۱۳۸۰). مشکلات و تنگناهای بازار سرمایه در ایران، پژوهش‌نامه اقتصادی، دوره ۱، شماره ۳، ۱۶۲-۱۳۹.
- ۳۴) فرمان‌آرا، وحید، کمیجانی، اکبر، فرزین‌وش، اسداله، غفاری، فرهاد (۱۳۹۸). نقش بازار سرمایه در تامین مالی و رشد اقتصادی (مطالعه موردی ایران و منتخبی از کشورهای در حال توسعه)، فصل‌نامه اقتصاد مالی، دوره ۱۳، شماره ۴۷، ۳۷-۱۹.
- ۳۵) قادری‌رهقی، مجید، خندان‌علمداری، صابر. (۱۳۹۹). ارائه چهارچوبی برای استقرار و توسعه نظام پیوسته سوادمالی از طریق سنجش سوادمالی در مدارس تهران، فصل‌نامه علمی پژوهشی کارافن، دوره ۱۷، شماره ۳، ۲۶۹-۲۵۳.
- ۳۶) قالمق، کریم، یعقوب‌نژاد، احمد، فلاح‌شمس، میرفیض. (۱۳۹۵). تأثیر سوادمالی بر تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، چشم‌انداز مدیریت مالی، شماره ۱۶، ۹۴-۷۵.
- ۳۷) قالمق، کریم، یعقوب‌نژاد، احمد، فلاح‌شمس، میرفیض. (۱۳۹۸). تأثیر سوادمالی بر میزان شخصیت ماکیاویستی سرمایه‌گذاران بورس و اوراق بهادار تهران، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۸، شماره ۳۰، ۲۴۹-۲۲۹.
- ۳۸) کرباسی، علیرضا، نوبخت، مسعود (۱۳۸۸). بازار سهام و رشد اقتصادی؛ آزمون علیت، پژوهش‌نامه اقتصاد، شماره ۵، ۳۰-۱۵.
- ۳۹) مجتهدزاده، ویدا، سعادت‌آبادی، راضیه‌سادات (۱۳۹۱). رابطه مدیریت سود و فرصت‌های سرمایه‌گذاری با تاکید بر تمرکز مالکیت، دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۱، شماره ۳، ۱۷۷-۱۶۱.
- ۴۰) مدنی‌لواسانی، شایسته، وثوقی، منصور (۱۳۹۳). تبارشناسی معنای پس‌انداز زنانه، فصل‌نامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره ۷، شماره ۲، ۹۵-۷۵.
- ۴۱) مرادی، جواد، ایزدی، منصوره (۱۳۹۴). بررسی تأثیر سوادمالی سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری در اوراق بهادار، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۴، شماره ۱۳، ۱۴۹-۱۲۷.
- ۴۲) مرزبان، حسین، دهقان‌شبابی، زهرا، رستم‌زاده، پرویز، ایزدی، حمیدرضا (۱۳۹۵). محاسبه رفاه با سناریوهای متفاوت سیاست مالی در چارچوب مدل سیاست پولی و مالی بهینه، فصل‌نامه مدل‌سازی اقتصادی، دوره ۱۰، شماره ۴، ۵۱-۲۵.
- ۴۳) منصوریان‌طباطبائی، سعید، حسین‌زاده یوسف‌آبادی، سیدمجتبی، زمانی‌کردشولی، بهزاد (۱۳۹۶). تأثیر پس‌انداز و آزادسازی بر توسعه کشورهای عضو اوپک، فصل‌نامه اقتصادمالی، دوره ۱۱، شماره ۳۸، ۱۶۴-۱۳۹.
- ۴۴) میرزایی، حبیب، سپهوند، رضا، نظری‌پور، امیرهوشنگ، اسماعیلی، محمودرضا (۱۳۹۶). شناسایی و اولویت‌بندی مولفه‌های دارایی‌های نامشهود سازمانی، فصل‌نامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی دانشگاه جامع امام حسین(ع)، دوره ۹، شماره ۱، ۱۲۴-۱۰۱.
- ۴۵) میرزایی، مریم، شیرازیان، زهرا. (۱۳۹۸). بررسی نقش شمولیت مالی و سوادمالی بر ارزش درک‌شده از سرمایه‌گذاری از دیدگاه سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، فصل‌نامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۱۲، شماره ۴۱، ۱۴۲-۱۲۵.
- ۴۶) میرمحمدی‌صدرآبادی، محمد، شاکریان، حامد. (۱۳۹۸). بررسی نقش سوادمالی و دانش مالی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری، فصل‌نامه مدیریت کسب‌وکار، دوره ۱۱، شماره ۴۳، ۳۳۵-۳۱۱.
- ۴۷) ودیعی، محمدحسین، شکوهی‌زاده، محمود (۱۳۹۱). بررسی معیارهای مالی موثر بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار، مجله دانش حسابداری، سال سوم، شماره ۱، ۱۷۱-۱۵۱.

- ۴۸) هراتیان، علی، پیری، محمد (۱۳۹۸). بررسی دانش نگرش و رفتار مالی در سواد مالی دانشجویان، فصل نامه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، دوره ۱۲، شماره ۲، ۶۷-۵۶.
- ۴۹) هوشمندی، حمید (۱۳۸۷). بررسی عوامل موثر بر پس‌انداز ملی در ایران، نشریه مدل‌سازی اقتصادی، دوره ۲، شماره ۲، ۲۰۴-۱۷۷.
- ۵۰) یگانه، زهرا، زارعی، سمیرا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی‌گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی، دوره ۲، شماره ۵، ۶۵-۷۵.

منابع خارجی

- 1) Andreou P.C. & Anyfantaki S. (2020). Financial literacy and its influence on internet banking behavior, *European Management Journal*, 1-42
- 2) Celiktas, M & Yilmaz, N. (2021). Money illusion financial literacy and implications of self-perceptions, *Applied Economics Letters*, 28;6, 447-450
- 3) Davoli, M. & Rodriguez-planas, N. (2020). Culture and Adult Financial Literacy: Evidence from the United States, No13349.
- 4) Hermanson, C. & Jansson, S. (2021). The impact of financial literacy and financial interest on risk tolerance, *Journal of Behavior and Experimental Finance*, 29, 1-12
- 5) Hsu, L.; Chen, H.; Huang, P; Lin, W. (2020). Does financial literacy mitigate gender differences in investment behavioral bias?, *Financial Research Letters*, 1-17.
- 6) Huang, H.; Yuan, J.; Lin, G & Chi, J. (2021). Underestimation of financial literacy and financial market participation, *Journal of the Asia Pacific Economy*, 1-26.
- 7) Mikhratunnisa, & Aninda, N, Financial literacy affects financial behavior through financial attitude as an intervening variable, *International Journal of innovative Science and Research technology*, 5, 12, 981-985.